

Ulkoministeriön myöntämien valtionavustusten käyttöä koskevat yleisehdot ja niitä täydentävät hanketuen lisäehdot sekä eettiset säännöt

Valtionavustusten yleisehdot

Valtionavustuksen määrä

Valtionavustus ei saa kattaa valtionavustuksen kohteena olevasta toiminnasta tai hankkeesta aiheutuvien kokonaiskustannusten täyttä määrää, jollei valtionavustuksen myöntämisen tavoitteiden saavuttamiseksi välttämättömistä ja perustelluista syistä muuta johdu.

Omarahoitusosuuden määrä vaihtelee avustusmuodoittain ja ilmoitetaan hakuilmoituksessa ja valtionavustuspäätöksessä (liitteineen).

Valtionavustus ei saa yhdessä muiden julkisten avustusten kanssa ylittää Euroopan Unionin tai Suomen lainsäädännössä säädettyä valtionavustuksen tai muun julkisen avustuksen enimmäismäärää.

Valtionavustuksen myöntäminen

Valtionavustus myönnetään eduskunnan hyväksymien määrärahojen puitteissa. Valtionavustus myönnetään käytettäväksi valtionavustuspäätöksessä määritellyn käyttötarkoituksen mukaan joko saajan omaan toimintaan tai hankkeeseen taikka käytettäväksi valtionavustuspäätöksen mukaista käyttötarkoitusta toteuttavan muun kuin saajan toiminnan tai hankkeen avustamiseen.

Jos valtionavustus myönnetään käytettäväksi valtionavustuspäätöksen mukaista käyttötarkoitusta toteuttavan muun kuin avustuksensaajan toiminnan tai hankkeen avustamiseen, avustuksensaajan on tehtävä sopimus valtionavustuspäätöksen mukaisesta valtionavustuksen käytöstä, käytön valvonnasta ja niiden ehdoista toimintaa tai hanketta toteuttavan tahon kanssa.

Valtionavustuksen maksaminen ja käyttöaika

Valtionavustuksen maksamisen ehdot ja käyttöaika määritellään valtionavustuspäätöksessä.

Valtionavustus maksetaan valtionavustuksen saajalle yhtenä tai useampana eränä kustannusten ajoittumisen perusteella. Ulkoministeriö voi päättää, että valtionavustus maksetaan toteutuneiden kustannusten perusteella sen jälkeen, kun avustuksen käytöstä on esitetty ulkoministeriölle hyväksyttävä selvitys.

Valtionavustuksesta voidaan maksaa ennakkoa, jos se on valtionavustuksen käytön kannalta perusteltua sekä sen käytön valvonnan kannalta tarkoituksenmukaista.

Valtionavustuksen saajan tulee antaa ulkoministeriölle valtionavustuksen maksamiseksi oikeat ja riittävät tiedot.

Ministeriö maksaa avustuksen saajan lähettämien maksatuspyyntöjen perusteella. Kun kyseessä on monivuotinen avustus, ensimmäistä avustuskäyttövuotta seuraavien

vuosien osalta avustus on ilman eri päätöstä maksettavissa sen jälkeen, kun eduskunnan hyväksymä kyseistä vuotta koskeva valtion talousarvio on astunut voimaan edellyttäen, että eduskunta on myöntänyt määrärahat kyseiseen tarkoitukseen. Maksatuspyynnöissä tulee huomioida kulujen ajoittuminen. Maksujen jaksottamista koskevat lisäehdot sisällytetään valtionavustuspäätökseen.

Avustuksensaaja voi hakea ministeriöltä avustusvarojen siirtämistä seuraavalle vuodelle tai seuraavalle rahoituskaudelle. Muutosta ei saa toteuttaa ennen muutoshakemukseen saatua myönteistä päätöstä. Kunkin kalenterivuoden lopussa käyttämättömät varat tulee ottaa huomioon seuraavan vuoden ensimmäisessä maksatuspyynnössä.

Valtionavustuksen käyttö

Valtionavustus saadaan käyttää ainoastaan valtionavustuspäätöksen mukaiseen tarkoitukseen. Avustuksensaajan on noudatettava avustettavassa hankkeessa tai toiminnassa valtionavustuspäätökseen sisällytettyjä ehtoja ja rajoituksia.

Jos valtionavustus on myönnetty tiettyä valtionavustuspäätöksessä määriteltyä käyttötarkoitusta varten käytettävän omaisuuden hankintaan tai perusparannukseen, omaisuutta ei saa käyttää pysyvästi muuhun kuin valtionavustuspäätöksessä määriteltyyn käyttötarkoitukseen eikä omaisuuden omistus- tai hallintaoikeutta luovuttaa toiselle valtionavustuspäätöksessä määrättyä valtionavustuksen kohteena olevan omaisuuden käyttöaikana.

Avustuksensaaja on itse täysin vastuussa vaikeuksista, vaateista ja muista seuraamuksista, jotka mahdollisesti aiheutuvat avustusvarojen käytöstä. Avustuksensaaja on täysimääräisesti vastuussa ulkoministeriölle valtionavustuksen oikeasta käytöstä myös siltä osin, kuin avustusta on siirretty muun kuin saajan hankkeen tai toiminnan avustamiseen. Avustuksensaaja on ulkoministeriöön nähden julkisoikeudellisessa oikeussuhteessa. Tämä tarkoittaa, että ulkoministeriö voi siten esimerkiksi vaatia avustuksen käytöstä selvityksiä ja tehdä siihen liittyviä tarkastuksia sekä periä virheellisesti käytetyn valtionavustuksen takaisin avustuksensaajalta silloinkin, kun avustuksensaaja on valtionavustuspäätöksen salliessa siirtänyt osan valtionavustuksella saaduista varoista valtionavustuspäätöksen mukaista käyttötarkoitusta toteuttavan muun tahon toimintaan tai hankkeeseen. Valtionavustuksen siirtäminen edelleen kolmannelle taholle ei siten vapauta mitään osin avustuksensaajaa julkisoikeudellisista velvoitteistaan/vastuistaan. Avustuksensaajan tulee myös selvittää valtionavustuksen käyttö siltäkin osin kuin se on ollut muun tahon asiana.

Hyväksyttävät kustannukset

Valtionavustusta ja siihen kohdistettavaa omarahoitusosuutta voi käyttää vain tuetun toiminnan toteuttamisen kannalta välttämättömiin ja kohtuullisiin menoihin, siten kuin ulkoministeriö on valtionavustuspäätöksessään edellyttänyt.

Käyttösuunnitelman muutos

Avustuksensaajan tulee ilmoittaa viipymättä ulkoministeriölle valtionavustuksen käyttötarkoituksen toteutumiseen vaikuttavasta muutoksesta tai muusta valtionavustuksen käyttöön vaikuttavasta muutoksesta. Jos keskeiset toiminnot tai henkilöstökulut muuttuvat, tulee avustuksensaajan hakea ministeriöltä lupaa avustuksen käyttösuunnitelman muutokseen. Käyttösuunnitelman muutoshakemus tulee tehdä ja siihen tulee saada ulkoministeriön hyväksyntä ennen muutoksenalaisen toiminnan aloittamista, ja se tulee tehdä kirjallisesti.

Hankinnat ja lahjonnan kieltö

Avustuksensaajan tulee avustusta käyttäessään huomioida julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa (1397/2016) asetetut hankintojen kilpailuttamisvelvoitteet. Lain 5 §:n 5) kohdan mukaan laissa tarkoitettu hankintayksikkönä (eli toimijana, jonka pitää kilpailuttaa hankintansa hankintalain säännösten mukaan) pidetään mitä tahansa hankinnan tekijää silloin, kun se on saanut hankinnan tekemistä varten tukea yli puolet hankinnan arvosta valtion viranomaiselta.

Tavaroita tai palveluja hankittaessa tulee sekä tarjouspyyntöihin että hankintasopimukseen sisällyttää lauseke, jonka mukaan tarjous voidaan hylätä tai sopimus purkaa, mikäli sopimuksen tekemiseen tai toimeenpanoon liittyy lahjontaa tai lahjonnankaltaista laitonta toimintaa (mukaan lukien ulkomaisen virkamiehen lahjonta).

Avustuksensaaja vakuuttaa, ettei se eivätkä sen johto- tai valvontavaltaa käyttävät henkilöt taikka sen työntekijät tai paikallisedustajat ole syyllistyneet lahjontaan tai lahjonnan kaltaiseen laittomaan toimintaan (mukaan lukien ulkomaisen virkamiehen lahjonta) eivätkä tule syyllistymään tällaiseen toimintaan valtionavustuksen käyttöaikana. Avustuksensaaja vakuuttaa niin ikään, etteivät ne tahot, joiden toiminnassa käytettäväksi se käyttötarkoituksen mukaisesti siirtää osan valtioavustuksesta eivätkä näiden tahojen johto- tai valvontavaltaa käyttävät henkilöt taikka näiden työntekijät tai paikallisedustajat ole syyllistyneet lahjontaan tai lahjonnan kaltaiseen laittomaan toimintaan (mukaan lukien ulkomaisen virkamiehen lahjonta) eivätkä tule syyllistymään tällaiseen toimintaan valtionavustuksen käyttöaikana. Vakuutuksen rikkominen voi johtaa maksetun valtionavustuksen tai sen osan takaisin perintään valtionavustuslain (688/2001) nojalla.

Mikäli avustuksensaaja havaitsee, että sen johto- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö taikka sen työntekijä tai paikallisedustaja on syyllistynyt valtionavustuksena saatujen varojen väärinkäyttöön, on avustuksensaajan välittömästi ryhdyttävä toimiin vahinkojen minimoimiseksi sekä ilmoitettava asiasta ulkoministeriölle. Samoin on toimittava, mikäli avustuksensaaja havaitsee, että taho, jonka toiminnassa käytettäväksi avustuksensaaja käyttötarkoituksen mukaisesti on siirtänyt osan valtioavustuksesta taikka tällaisen tahon johto- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö taikka tällaisen tahon työntekijä tai paikallisedustaja on syyllistynyt valtionavustuksena saatujen varojen väärinkäyttöön. Ilmoituksen tekeminen ei poista ulkoministeriön oikeutta taikka velvollisuutta periä maksettu valtionavustus tai osa siitä takaisin avustuksensaajalta valtionavustuslain nojalla.

Hyvän hallinnon tukeminen kaikessa toiminnassa on keskeistä ja avustuksensaaja ottaa toiminnassaan huomioon ulkoministeriön korruption vastaisen työn käsikirjan ohjeet (Anti-corruption Handbook for Development Practitioners, ISBN: 978-952-281- 026-7).

Verkkosisältöjen saavutettavuus

Avustuksensaajan tulee avustusta käyttäessään varmistaa kuuluko se digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019, digipalvelulaki) soveltamisalan piiriin. Digipalvelulakia sovelletaan muun muassa sen 2 §:ssä määriteltyihin julkisoikeudellisiin laitoksiin. Lisäksi digipalvelulakia sovelletaan yrityksen, säätiön, yhdistyksen ja muun yhteisön digitaalisten palvelujen kehittämiseen ja ylläpitoon, jos viranomaisen rahoittaa puolet digitaalisen palvelun kehittämis- tai ylläpitokustannuksista. Digipalvelulaissa säädetään muun muassa digitaalisten palvelujen saavutettavuusvaatimuksista. Laki koskee avustuksensaajan varsinaisten kotisivujen lisäksi myös mahdollisia eri osoitteissa sijaitsevia teema- tai kampanjasivustoja.

Immateriaalioikeudet

Ulkoministeriöllä on vapaa ja rajoitukseton käyttöoikeus kaikkeen valtionavustusvaroin tuetussa toiminnassa aikaansaatuun materiaaliin tai tuloksiin määrättömän ajan sisältäen oikeuden käyttää, kopioida ja tehdä tai teettää muutoksia sekä luovuttaa materiaalia kolmansille osapuolille. Ulkoministeriöllä on oikeus asettaa valtionavustusvaroin tuettavan toiminnan yhteydessä syntyneitä tuloksia tai materiaalia nähtäväksi julkisesti valitsemallaan tavalla, esimerkiksi ulkoministeriön internet-sivuilla.

Valtionavustuksen saajan tiedonantovelvollisuus

Valtionavustuksen saajan tulee antaa valtionapuviranomaiselle valtionavustuspäätöksen ehtojen noudattamisen valvomiseksi oikeat ja riittävät tiedot (valtionavustuslaki 14.1 §).

Valtionavustuksen saajan tulee ilmoittaa viipymättä valtionapuviranomaiselle valtionavustuksen käyttötarkoituksen toteutumiseen vaikuttavasta muutoksesta tai muusta valtionavustuksen käyttöön vaikuttavasta muutoksesta (valtionavustuslaki 14.2 §).

Avustuksensaaja on velvollinen raportoimaan avustuksen käytöstä valtionavustuspäätöksen mukaisesti.

Valtionapuviranomaisen valvontatehtävä

Ulkoministeriöllä on oikeus saada ja hankkia valtionavustuksen käyttö- ja seurantatietoja sekä muita tietoja samoin kuin tehdä tarvittaessa tarkastuksia.

Tarkastusoikeus

Valtionavustusviranomaisen tarkastusoikeudesta säädetään valtionavustuslain 16 §:ssä. Ulkoministeriöllä on oikeus suorittaa valtionavustuksen maksamisessa ja käytön valvonnassa tarpeellisia avustuksensaajan talouteen ja toimintaan kohdistuvia tarkastuksia. Jos valtionavustus on myönnetty 7 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla käytettäväksi valtionavustuspäätöksen mukaista käyttötarkoitusta toteuttavan muun kuin saajan hankkeeseen tai toimintaan, ulkoministeriöllä on oikeus tarvittaessa tarkastaa valtionavustuspäätöksen mukaista toimintaa tai hanketta toteuttavan taloutta ja toimintaa. Ulkoministeriö voi päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai ulkopuolisen tilintarkastajan suorittamaan edellä mainittuja tarkastuksia. Ulkopuolinen asiantuntija voi valtionapuviranomaisen pyynnöstä avustaa tarkastuksessa. Valtiontalouden tarkastusviraston ja eduskunnan tarkastusvaliokunnan tarkastusoikeudesta säädetään erikseen.

Tarkastuksen suorittaminen

Tarkastuksen suorittamisesta säädetään valtionavustuslain 17 §:ssä. Avustuksensaajan on korvauksetta annettava tarkastusta suorittavalle virkamiehelle ja/tai tilintarkastajalle kaikki tarkastuksen kannalta tarpeelliset tiedot ja selvitykset, asiakirjat, tallenteet ja muu aineisto sekä muutoinkin avustettava tarkastuksessa. Tarkastusta suorittavalla virkamiehellä ja tilintarkastajalla on oikeus ottaa tarkastuksen kohteena oleva aineisto haltuunsa, jos tarkastaminen sitä edellyttää. Aineisto palautetaan viipymättä, kun sitä ei enää tarvita tarkastuksen suorittamiseksi. Tarkastusta suorittavalla virkamiehellä ja tilintarkastajalla on oikeus päästä tarkastuksen edellyttämässä laajuudessa valtionavustuksen saajan hallinnassa tai käytössä oleviin liike-, varasto- tai muihin vastaaviin ammatin tai elinkeinon

harjoittamiseen käytettäviin tiloihin ja muille alueille, joiden oloilla on merkitystä valtionavustuksen myöntämiselle ja käytön valvonnalle.

Maksatuksen keskeytys

Maksatuksen keskeytyksestä säädetään valtionavustuslain 19 §:ssä. Ulkoministeriö voi päätöksellään määrätä valtionavustuksen maksamisen keskeytettäväksi, jos:

- 1) on perusteltua aihetta epäillä, että valtionavustuksen saaja ei menettele valtionavustuslain 12 §:n 4 momentissa taikka 13 tai 14 §:ssä tarkoitetulla tavalla;
- 2) ne perusteet, joilla valtionavustus on myönnetty, ovat olennaisesti muuttuneet; taikka
- 3) Euroopan yhteisön lainsäädännössä edellytetään maksamisen keskeyttämistä.

Valtionavustuksen palauttaminen

Valtionavustuksen palauttamisesta säädetään valtionavustuslain 20 §:ssä. Avustuksensaajan tulee viipymättä palauttaa virheellisesti, liikaa tai ilmeisen perusteettomasti saamansa valtionavustus tai sen osa. Avustuksensaajan tulee palauttaa valtionavustus tai sen osa myös, jos sitä ei voida käyttää valtionavustuspäätöksessä edellytetyllä tavalla. Jos palautettava määrä on enintään 100 euroa, se saadaan jättää palauttamatta.

Velvollisuus valtionavustuksen takaisinperintään

Takaisinperinnästä säädetään valtionavustuslain 21 ja 22 §:ssä. Ulkoministeriöllä on valtionavustuslain mukaan velvollisuus päätöksellään määrätä valtionavustuksen maksaminen lopetettavaksi sekä jo maksettu valtionavustus takaisin perittäväksi, jos avustuksensaaja on:

- 1) jättänyt palauttamatta sellaisen valtionavustuksen tai sen osan, joka valtionavustuslain 20 §:n mukaan on palautettava;
- 2) käyttänyt valtionavustuksen olennaisesti muuhun tarkoitukseen kuin se on myönnetty;
- 3) antanut ulkoministeriölle väärän tai harhaanjohtavan tiedon seikasta, joka on ollut omiaan olennaisesti vaikuttamaan valtionavustuksen saantiin, määrään tai ehtoihin, taikka salannut sellaisen seikan; taikka
- 4) muutoin 1–3 kohtaan verrattavalla tavalla olennaisesti rikkonut valtionavustuksen käyttämistä koskevia säännöksiä tai valtionavustuspäätökseen otettuja ehtoja.

Valtionavustuksen harkinnanvarainen takaisinperintä

Ulkoministeriö voi valtionavustuslain 22 §:n mukaan päätöksellään määrätä valtionavustuksen maksamisen lopetettavaksi sekä jo maksetun valtionavustuksen tai sen osan takaisin perittäväksi, jos:

- 1) avustuksensaaja on menetellyt valtionavustuslain 12 §:n 4 momentin taikka mainitun lain 13 tai 14 §:n vastaisesti;
- 2) avustuksensaaja on kieltäytynyt antamasta valtionavustuslain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua aineistoa tai avustamasta mainitussa momentissa tarkoitetulla tavalla tarkastuksessa;
- 3) avustuksensaaja on lopettanut valtionavustuksen kohteena olleen toiminnan, supistanut sitä olennaisesti tai luovuttanut sen toiselle;

- 4) avustuksensaaja on valtionavustuslain 13 §:n vastaisesti luovuttanut toiselle omistustai hallintaoikeuden omaisuuteen, joka on hankittu valtionavustuksella;
- 5) avustuksensaaja on valtionavustuslain 13 §:n vastaisesti pysyvästi muuttanut valtionavustuksen kohteena olleen omaisuuden käyttötarkoitusta;
- 6) avustuksensaaja on joutunut ulosottoimenpiteen kohteeksi, selvitystilaan, konkurssiin taikka yrityksen saneerauksesta annetussa laissa (47/1993) tarkoitetun saneerausmenettelyn tai yksityishenkilön velkajärjestelyistä annetussa laissa (57/1993) tarkoitetun velkajärjestelyn kohteeksi, jollei valtionavustuksen käyttötarkoituksesta muuta johdu; taikka
- 7) avustuksensaaja menettelee tosiasiallisesti edellä kohdissa 1-6 mainittuihin seikkoihin rinnastettavalla tavalla antamalla valtionavustuksen myöntämiseen, maksamiseen tai käyttämiseen liittyvälle seikalle muun kuin asian todellista luonnetta tai tarkoitusta vastaavan oikeudellisen muodon.

Jos valtionavustuksen saaja tai tämän rikoslaissa määritelty edustaja on lainvoimaisella tuomiolla tuomittu rangaistukseen luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä tai työnantajan ulkomaalaisrikkomuksesta taikka valtionavustuksen saajalle on lainvoimaisella päätöksellä määrätty työsopimuslaissa tarkoitettu seuraamusmaksu, valtionapuviranomainen voi jatkaa valtionavustuksen maksamista sekä jättää jo maksetun valtionavustuksen tai sen osan perimättä takaisin vain erityisen painavasta syystä.

Jos valtionavustuksen kohteena ollut omaisuus on tuhoutunut tai vahingoittunut valtionavustuspäätöksessä määriteltynä käyttöaikana eikä tuhoutuneen tai vahingoittuneen omaisuuden tilalle hankita uutta vastaavaa omaisuutta, ulkoministeriö voi päätöksellään määrätä valtionavustuksen maksamisen lopetettavaksi ja määrätä mahdollisesta vakuutuskorvauksesta tai muusta korvauksesta takaisin perittäväksi määrän, joka vastaa valtionavustuksen osuutta omaisuuden alkuperäisestä hankintamenosta.

Ulkoministeriö voi päätöksellään myös määrätä valtionavustuksen maksamisen lopetettavaksi sekä jo maksetun valtionavustuksen takaisin perittäväksi, jos Euroopan yhteisön lainsäädännössä sitä edellytetään.

Palautettavalle tai takaisinperittävälle määrälle on maksettava korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukaista vuotuista korkoa lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä.

Jos takaisin perittävää määrää ei makseta viimeistään valtionapuviranomaisen asettamana eräpäivänä, sille on maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan. (valtionavustuslaki 25 §)

Valtionapuviranomaisen tarkemmat ohjeet

Ulkoministeriö voi antaa tarkempia ohjeita muun muassa koskien valtionavustuksen hakijan selvittämisvelvollisuutta, valtionavustuksen saajan kirjanpitovelvollisuutta, valtionavustuksen maksamista sekä valtionavustuksen käyttöä ja valvonnan toteuttamista.

Hanketuen lisäehdot

Valtionavustuksen määrä ja omarahoitusosuus

Ulkoministeriön myöntämän avustuksen määrä on vuosittain korkeintaan 85 prosenttia ministeriön hyväksymistä kokonaiskuluista kunkin hankkeen osalta. Avustuksen käytön edellytyksenä on, että suomalainen avustuksensaaja rahoittaa hanketta vuosittain vähintään

15 prosentin omarahoitusosuudella, josta rahallisen panoksen on oltava vähintään 7,5 prosenttia hankkeen kokonaiskuluista. Omarahoitusosuudesta korkeintaan 7,5 prosenttia hankkeen vuosittaisista kokonaiskuluista voidaan kattaa vapaaehtoistyöllä tai palvelu- ja tavaralahjoituksilla. Hankkeen vapaaehtoistyöksi voidaan hyväksyä avustuksensaajan Suomesta lähetetyn edustajan hankkeelle tekemä työ ja Suomessa tehtävä hanketyö. Omarahoitukseksi hyväksyttävä tavara- tai palvelulahjoitus tulee olla Suomesta tai ETA-alueelta kerättyä. Vammaisten henkilöiden oikeuksia päätavoitteenaan edistävissä hankkeissa ministeriön avustuksen enimmäismäärä on korkeintaan 92,5 prosenttia hankkeen vuosittaisista kokonaiskuluista ja avustuksensaajan omarahoitusosuuden tulee vuosittain olla vähintään 7,5 prosenttia ainoastaan rahana.

Avustuksensaajan omarahoitusosuuden on tultava suomalaisista lähteistä tai ETA-alueen maista. Mikäli avustuksensaajalla on vaikeuksia omarahoitusosuuden kokoamisessa, voi ministeriö harkinnanvaraisesti, avustuksensaajan esittämien perusteltujen syiden johdosta, hyväksyä myös ETA-alueen ulkopuolisista maista koottuja varoja omarahoitusosuuden kattamiseen. Hankkeen rahoituslaskelmassa on tuotava esille rahoituksen lähdeä ja toimija. Avustuksensaajan tai sen yhteistyökumppanin saamaa muuta suomalaista valtion, kunnan tai muun julkisyhteisön antamaa avustusta tai muuta julkisoikeudellista avustusta ei saa käyttää kehitysyhteistyöhankkeiden omarahoitusosuuden kattamiseen, ei myöskään Suomen ulkopuolelta saatuja julkisia avustuksia. Omarahoitukseksi ei voida lukea paikallisen yhteistyökumppanin eikä avustuksensaajan itsensä kohdemaassa keräämää rahoitusta.

Rahallinen omarahoitusosuus tulee kirjata avustuksensaajan kirjanpitoon.

Omarahoitusosuuteen sisällytettävä vapaaehtoistyö ja saadut tavara- ja palvelulahjoitukset tulee kirjata hankkeen kirjanpitoon, jolloin ne kirjataan sekä tuotoksi että kuluksi.

Vapaaehtoistyön arvon määrittämisen lähtökohta on kohtuullinen bruttopalkka, jota maksettaisiin vastaavasta työstä siinä maassa, jossa vapaaehtoistyö tehdään. Palvelu- ja tavaralahjoitusten arvo lasketaan niiden käyvän arvon mukaan. Käypä arvo on se hinta, joka palvelusta maksettaisiin tai tavarasta saataisiin myytäessä se normaaliin markkinahintaan. Arviointiperuste tulee dokumentoida ja esittää hankkeen talousraportissa. Jos kyseessä on arvoltaan erityisen suuri lahjoitus tai erikoishyödyke, sen arvioinnissa tulee käyttää asiantuntija-apua. Asiantuntijan arvion tulee olla tarvittaessa saatavilla.

Omarahoituksen kertymistä on seurattava ja mahdollisista ongelmista raportoitava ministeriölle ensi tilassa. Jos raportoitu omarahoitus jää alle vaaditun 15 %:n tai vammaisten henkilöiden oikeuksia edistävissä hankkeissa alle 7,5 %:n, se luetaan hankkeen omarahoitusosuuden tasoksi ja tämän vuoksi hankkeen hyväksyttävät kustannukset alenevat samassa suhteessa siten, että vaadittu omarahoitusosuus täyttyy.

Valtionavustuksen maksaminen

Avustus maksetaan avustuksensaajan ilmoittamalle avustuksensaajan pankkitilille yhdessä tai kahdessa erässä vuosittain. Avustuksen maksatusta varten avustuksensaajan on toimitettava ulkoministeriölle asianmukaisesti täytettynä maksupyyntölomake kustakin erästä erikseen sähköisen asioinnin kautta. Maksatuspyynnön tulee vastata hankkeen todellista varojen tarvetta, ja maksatusaikataulua on hankkeen edetessä aika ajoin tarkistettava. Ensimmäistä tukivuotta seuraavien vuosien osalta avustus on ilman eri päätöstä maksettavissa sen jälkeen, kun eduskunnan hyväksymä ao. vuoden valtion talousarvio on astunut voimaan. Jatkovuosia koskevan avustuksen maksamisen edellytyksenä on kuitenkin, että avustuksensaaja toimittaa maksatuspyynnön yhteydessä ministeriön

antamien ohjeiden mukaisesti lyhyen selvityksen hankkeen sen hetkisestä tilanteesta ja päivitetyn budjetin.

Myönnetty avustus tulee pääsääntöisesti käyttää sinä vuonna, jolle se on myönnetty ja se on nostettava lokakuun loppuun mennessä. Ulkoministeriö voi avustuksen saajan perustellusta hakemuksesta päättää nostamatta jääneiden varojen siirtämisestä seuraavalle vuodelle. Avustuksensaajan tulee esittää perusteltu hakemus nostamatta jääneiden varojen siirtämisestä ennen lokakuun loppua. Mikäli avustuksensaajalla on hankevuoden päättyessä käyttämättömiä, nostettuja varoja, tulee näiden mahdolliseen siirtämiseen seuraavana vuonna käytettäviksi hakea ministeriöltä lupaa muutoshakemuslomakkeella ennen hankevuoden päättymistä.

Avustuksensaajan on toimitettava maksatuspyyntö vähintään kuukausi ennen esitettyä maksatuksen eräpäivää. Lähtökohtaisesti vuoden ensimmäinen mahdollinen maksupäivä on 30. tammikuuta riippuen kyseisen vuoden valtion talousarvion vahvistamiseen liittyvät määräajat.

Valtionavustuksen käyttö

Yhteistyösopimus yhteistyökumppaneiden kanssa

Myönteisen valtionavustuspäätöksen saatuaan avustuksensaajan tulee tehdä yhteistyösopimus jokaisen valtionavustusta käyttävän yhteistyökumppaninsa kanssa. Avustuksensaaja vastaa avustuksen käytöstä ulkoministeriölle täysimääräisesti siltä osin kuin valtionavustusta siirretään edelleen kolmannelle taholle.

Yhteistyösopimuksen tulee sisältää ainakin seuraavat asiat:

- yhteistyön tarkoitus ja tavoitteet, veloitteiden jako ja oikeudet, toimivaltaiset edustajat sekä sopimuksen kesto ja irtisanominen.
- Yhteistyösopimuksessa tulee todeta, että kyse on ulkoministeriön rahoittamasta hankkeesta, jonka varainkäyttöä ohjaa valtionavustuspäätös (ja siihen liittyvät ehdot, eettiset säännöt, rajoitukset, ohjeet, lainsäädäntö). Tämän vuoksi ulkoministeriöllä tai sen nimeämällä edustajalla on oikeus tarkastaa myös paikallisen yhteistyökumppanin toimintaa ja taloutta. Yhteistyösopimuksessa on siten veloitettava yhteistyökumppani päästämään ulkoministeriö tai sen nimeämä edustaja tarkastamaan yhteistyökumppanin taloutta ja toimia.

Koska avustuksensaaja on ulkoministeriölle täysimääräisessä vastuussa valtionavustuksen käytöstä, on sopimuksessa syytä veloitaa kaikki yhteistyökumppanit:

- käyttämään avustusvaroja avustuspäätöksen mukaisesti;
- päästämään suomalaisen avustuksensaajan edustajat tarkastamaan yhteistyökumppanin taloutta ja toimia

Sopimuksessa tulee määritellä, missä vaiheessa hankkeen toteutus siirtyy kokonaan paikallisen yhteistyökumppanin vastuulle.

Yhteistyösopimuksessa on huomioitava myös hankintalain mukainen kilpailuttamisvelvollisuus.

Yhteistyösopimukset tulee toimittaa ulkoministeriölle avustettavan toiminnan käynnistyessä.

Valtionavustuksella hankittu omaisuus

Jos valtionavustusta on myönnetty rakennuksen tai rakennuksessa olevan huoneiston hankintaan tai perusrakennukseen, on avustuksen kohteena olevan omaisuuden käyttöaika tarkoitukseensa tämän tukimuodon piirissä vähintään 15 vuotta.

Avustuksensaajan tulee huolehtia siitä, että sen paikallinen kumppani pitää ajantasaista luetteloa kehitysyhteistyötuella ja omarahoitusosuudella hankitusta käyttöomaisuudesta ja sen arvon vaihtelusta. Ulkoministeriö voi pyytää luetteloa nähtäväksi.

Hyväksyttävät kustannukset

Hallintokulut

Hankkeen hallintokuluiksi voidaan hyväksyä enintään 10 prosenttia hankkeen toteutuneista kokonaiskuluista (hallintokulut mukaan laskettuna) vuosittain. Hankkeen hallintokuluiksi voidaan hyväksyä hankkeesta Suomessa aiheutuvat hallintokulut. Hallintokuluja ei tarvitse eritellä.

Henkilöstökulut

Valtionavustuksella voidaan kustantaa hankkeen toteutuksen kannalta välttämättömät palkkakulut ja niiden lakisääteiset sivukulut sekä muut välttämättömät henkilöstöstä aiheutuvat kulut. Palkkauksen on perustuttava johonkin avustuksensaajan ilmoittamaan voimassaolevaan työehtosopimukseen ja/tai alalla maassa vallitsevaan keskimääräiseen palkkatasoon. Avustuksensaajan tulee pitää ajantasaista kirjaa hanketuella palkatuista henkilöistä, heidän työsuhteensa kestosta, palkkauksen perusteista ja määrästä, jotta tiedot ovat pyydettyäessä valtionapuviranomaisen saatavilla. Avustuksensaaja vastaa, että työntekijöillä ja asiantuntijoilla on lainmukaiset työluvut.

Matka- ja majoituskulut katetaan edullisimpien vaihtoehtojen mukaisesti kuitenkin niin, että hyväksyttävät kulut eivät saa ylittää kulloinkin voimassa olevassa valtion matkustussäännössä määriteltyjä enimmäiskustannuksia. Muita henkilöstökuluja voivat olla suomalaisen tai paikallisen henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvat muut kuin lakisääteiset henkilöstökulut. Tällaisia voivat olla esimerkiksi matkavakuutus, rokotukset tai viisumit.

Työajan seuranta on hoidettava järjestelmällisesti kaikkien avustuksensaajan ja sen kumppanien työntekijöiden osalta hyvän hallinnon ja resurssien tehokkaan käytön varmistamiseksi. Työajan seurannasta tulee olla johdettavissa hankkeelle kohdistettu työaika mukaan lukien vapaaehtoistyö.

Avustuksensaaja voi käyttää tukea myös hankkeen kannalta välttämättömiin asiantuntijakuluihin.

Toimintokulut ja käyttö- ja kunnossapitokulut

Investointikuluja, kuten rakentamis-, peruskorjaus ja laitehankintakulut, voidaan kattaa valtionavustuksesta vain, jos ne ovat olennainen osa valtionavustuksella tuettavan hankkeen toteutusta hankkeen perimmäisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Valtionavustusta ei voida käyttää maan hankintaan.

Käyttökuluja ovat esimerkiksi hankkeen paikallisten toimitilojen kulut, kuten vuokra, sähkö, vesi ja muut juoksevat kiinteistökulut. Käyttökuluja ovat myös esimerkiksi koneiden ja laitteiden polttoainekulut. Toimistokuluina voidaan kirjata paikalliset puhelin-, internet-, posti-

ja muut vastaavat kulut. Suomessa syntyvät vastaavat kulut lasketaan hallintokuluihin. Kunnossapitokuluja ovat huollosta ja kunnossapidosta aiheutuvat kulut.

Kustannukset, joita ei hyväksytä:

- poistot
- varainhankinnan kustannukset (pl omarahoituksen hankintaan liittyvät kustannukset)
- liike- ja sijoitustoiminnan kustannukset, lainojen lyhennykset ja korot
- kirjanpitolaissa (1336/1997) tarkoitetut varaukset (poikkeuksena lomapalkkavaraus)
- laskennalliset erät, jotka eivät perustu jo toteutuneisiin kustannuksiin
- irtisanomiskorvaukset tai irtisanomisajalta ilman työntekovelvoitetta maksettavat palkka-kustannukset
- ei-lakisääteiset lisäeläkkeet, tulospalkkiot ja bonukset
- oikeudenkäyntikulut tai oikeuden langettamat korvaukset sekä muut rangaistusluonteiset maksut, kuten takaisinperinnästä suoritettavat velvoitteet, sakot, viivästyskorot tai muistutusmaksut
- muiden avustuskohteiden kustannukset tai alijäämät
- edunvalvontamenot ja edustuskulut

Viestintä ja viestintäkulut

Hankkeesta tulee tiedottaa paikalliselle ja kotimaiselle yleisölle. Hankkeesta tiedottaminen tarkoittaa kaikkia niitä erilaisia viestintätapoja, joilla avustuksensaaja kertoo kehitysyhteistyöhankkeesta paikalliselle ja kotimaiselle yleisölle.

Avustuksensaajan tulee huolehtia siitä, että sen omilla verkkosivuilla ja muissa mahdollisissa omissa viestintäkanavissa on tarjolla ajantasaista tietoa avustuksensaajan toteuttamasta kehitysyhteistyöhankkeesta. Viestintäkulut Suomessa voivat olla korkeintaan 5 prosenttia hankkeen vuotuisista kokonaiskuluista.

Viestintää, joka esittelee avustuksensaajaa itseään, ei voida kattaa hanketukimuotoisella valtionavustuksella.

Käyttösuunnitelman muutos

Jos hankkeen keskeiset tavoitteet, toiminnot tai henkilöstön määrä muuttuvat tai niistä aiheutuu vähintään 15 prosentin muutos hakulomakkeen budjettiriveihin, tulee avustuksensaajan hakea ministeriöltä lupaa käyttösuunnitelman muutokseen. Käyttösuunnitelman muutoshakemus tulee tehdä kirjallisesti ja siihen tulee saada ulkoministeriön hyväksyntä ennen muutoksenalaisen toiminnan aloittamista. Muutoshakemuslomake tulee toimittaa ministeriöön sähköisen asiointipalvelun kautta.

Valtionavustuksen saajan tiedonantovelvollisuus

Raportointi

Avustuksensaajan on toimitettava ulkoministeriölle kustakin hankkeesta ministeriön antamien ohjeiden mukainen hankkeen toimintaa ja varainkäyttöä koskeva vuosiraportti sähköisen asiointin kautta. Siihen liitetään hankkeen tilintarkastajien tarkastuskertomukset ministeriön erillisen tarkastusohjeen mukaisesti sekä kohdemaasta/-maista että Suomesta.

Raportoinnin yhteydessä avustuksensaajan tulee ottaa kantaa tilintarkastuskertomusten sisältöön.

Vuosiraportti on annettava viimeistään seuraavan vuoden huhtikuun loppuun mennessä kultakin kalenterivuodelta, jolle tukea on myönnetty ja/tai käytetty. Siinä raportoidaan hankkeen toteuma hyväksytyä hankesuunnitelmaa ja viimeistä päivitettyä budjettia vastaan. Tavoitteiden ja tulosten saavuttamista kuvataan valittujen mittareiden avulla. Vuosiraportti on toimitettava riippumatta siitä, onko hanke edistynyt tai varoja käytetty. Raportoinnin viivästyminen tai laiminlyöminen voi johtaa maksatusten keskeyttämiseen ja mahdollisen lisäavustuksen epäämiseen. Lisäksi avustuksensaajan tulee hankkeen viimeisessä vuosiraportissa tarkastella koko hankekauden tuloksia ja vaikuttavuutta sekä sen aikana saatuja kokemuksia ja niiden sovellettavuutta. Ulkoministeriö voi myös pyytää avustuksensaajalta tarpeelliseksi katsomiaan muita selvityksiä.

Kun hankkeen päättyessä jälleenmyyntiarvoa sisältävää omaisuutta luovutetaan yhteistyökumppanille tai muulle taholle, tulee asiasta sopia kirjallisesti käyttötarkoituksen pysyvyyden varmistamiseksi. Avustuksensaajan ja yhteistyökumppanin allekirjoittaman luovutussopimuksen kopio tulee toimittaa ulkoministeriölle hankkeen loppuraportin liitteenä.

Vuosittain toimitettava perustietoilmoitus

Avustuksensaajan viimeisin hyväksyty toimintakertomus, hallituksen allekirjoittama tilinpäätös (tuloslaskelma, tase, mahdollinen rahoituslaskelma ja liitetiedot) ja tilintarkastuskertomus tai kertomus toiminnantarkastuksesta sekä kuluvaan vuoden toimintasuunnitelma ja talousarvio tulee toimittaa vuosittain ministeriölle perustietoilmoituksen yhteydessä sähköisen asiointin kautta. Mikäli avustusta saavan järjestön säännöissä on tapahtunut muutoksia, tulee päivitettyt säännöt toimittaa ministeriölle.

Hankkeen kirjanpito ja tarkastus

Avustuksensaajalla on oltava kirjanpitolain ja –asetuksen (1336/1997 ja 1339/1997) edellyttämä ammattitaitoinen kirjanpito- ja tilinpäätöskäytäntö sekä lainmukainen tilintarkastus- tai toiminnantarkastuskäytäntö. Hankkeen kirjanpito on järjestettävä siten, että hankkeen kokonaisvarat (valtionavustus ja omarahoitusosuus) ja niiden käyttö voidaan vaikeuksista johtaa ja tarkastaa kirjanpidosta. Hankkeen kirjanpito suositellaan pidettävän omalla kustannuspaikallaan ja tilikartan tulee olla sellainen, että hankkeen budjetin hyväksytyt menolajit saadaan eriteltyä kirjanpidossa ja vuosiraportilla. Tositteista tulee ilmetä kirjanpidon kannalta tarpeelliset tiedot ja ne tulee arkistoida ja säilyttää siten, että ne ovat ministeriön tarkastettavissa Suomessa. Avustuksensaajan tulee pitää luetteloa siitä omaisuudesta, joka ministeriön myöntämällä valtionavustuksella on hankittu. Suomessa tositteita on säilytettävä kuusi vuotta ja yhteistyömaassa sen lakien mukainen määräaika, kuitenkin vähintään kuusi vuotta. Silloin kun hankkeen tarkastus suoritetaan kokonaisuudessaan Suomessa, säilytetään kaikki tositteet täällä ja tällöin tositteiden ollessa muilla kielillä kuin suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi, on niihin liitettävä selvennykset jollain näistä kielistä.

Avustuksensaajan valitsemien tilintarkastajien on tarkastettava hankkeen kirjanpito ja ministeriölle toimitettava vuosiraportti erillisten tarkastusohjeiden mukaisesti. Avustuksensaaja vastaa siitä, että sekä sen oma että yhteistyökumppaneiden kirjanpito hankkeen kulujen osalta tarkastetaan ministeriön kehitysyhteistyöhankkeita koskevien tarkastusohjeiden mukaisesti. Tilintarkastajista yhden on oltava KHT-, HT, tai JHT-tilintarkastaja tai -tilintarkastusyhteisö.

Kohdemaassa hankkeen taloushallinnossa tulee noudattaa paikallista lainsäädäntöä. Mikäli paikallismenojen kirjanpito tapahtuu yhteistyömaassa osana yhteistyökumppanin kirjanpitoa, tulee näiden menojen tarkastus suorittaa paikan päällä. Paikallisen tilintarkastajan on vastattava maan viranomaisten asettamia tilintarkastusta koskevia vaatimuksia.

Avustuksensaajalta vaadittavat vakuutukset

Avustuksensaaja on valtionavustushakemuksensa liitteenä toimittanut ulkoministeriölle vakuutuksen muun muassa siitä, etteivät avustuksensaaja tai sen edustajat taikka avustusvaroja käyttöönsä saavat tahot ole allekirjoitusta edeltävien viiden vuoden aikana syyllistyneet tiettyihin rikoksiin.

Mikäli avustuksensaaja havaitsee, että joku vakuutuksessa mainituista tahoista on vakuutuksessa mainittuna ajankohtana tai avustuksen käyttöaikana syyllistynyt johonkin vakuutuksessa mainittuun rikokseen, on avustuksensaajan välittömästi ryhdyttävä toimiin vahinkojen minimoimiseksi sekä ilmoitettava asiasta ulkoministeriölle.

Lisäksi avustuksensaaja antaa yleisehtoihin sitoutuessaan myös yleisehtojen kohdassa Hankinnat ja lahjonnan kieltö mainitun vakuutuksen.

Mikäli joku vakuutuksessa mainituista tahoista vaihtuu avustuksen käyttöaikana, tulee avustuksensaajan toimittaa ulkoministeriölle uusi vakuutus.

Sähköinen asiointi

Hanketuen hakemisessa ja hallinnoinnin eri vaiheissa käytetään ensisijaisesti sähköistä asiointia. Sähköistä asiointia varten avustuksensaajan tulee rekisteröityä ulkoministeriön asiointipalveluun ja perustaa asiointitili, jonka kautta hanketukeen liittyvät asiakirjat toimitetaan ulkoministeriölle.

Eettiset säännöt

Vaikka kansalaisjärjestöjen toiminnan lähtökohdat vaihtelevat ja taustalla voi olla uskonto, poliittinen suunta tai muu ideologia, tulee niiden harjoittaa kehitysyhteistyötä tavalla, joka vahvistaa demokraattisia järjestelmiä ja on linjassa Suomen lainsäädännön, ihmisoikeuspolitiikan, ihmisoikeusperustaisuuden ja syrjimättömyyden sekä kehityspoliittisten painopisteiden ja sektorikohtaisten linjausten kanssa. Sääntöjen noudattamisen tärkeys korostuu, kun toimitaan eri kulttuureja, uskontoja ja aatesuuntia edustavien ihmisten parissa.

Eettiset säännöt ovat ulkoministeriön asettamia avustuksen käytön ehtoja.

Vastaanottaessaan ulkoministeriön kehitysyhteistyötukea järjestö sitoutuu näiden eettisten sääntöjen soveltamiseen ja noudattamiseen kehitysyhteistyötoiminnassaan kehitysmaassa. Mikäli järjestö ei noudata ulkoministeriön asettamia ehtoja avustuksen käytölle, ministeriö voi asettaa määräajan ehtojen täyttämiseksi, keskeyttää avustuksen maksamisen tai määrätä jo maksetun avustuksen palautettavaksi.

1. Kaikille kehitysyhteistyöhön osallistuvilla taataan ihmisarvon, ihmisoikeuksien, kulttuurin, uskonnon ja aatteen kunnioitus vapaana kaikista syrjinnän muodoista. Valtion tuella toteutettavan kehitysyhteistyön tulee olla vapaa kaikesta syrjinnästä. Yleisimmät syrjinnän muodot liittyvät uskontoon, poliittiseen tai aatteelliseen kantaan/mielipiteeseen, vakaumukseen, sukupuoleen, etniseen taustaan, kastiin,

- kieleen, terveydentilaan, vammaisuuteen, seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin, ikään tai henkilöön liittyvään muuhun tekijään.
2. Yhteiskunnan ja yhteisöjen syrjimät ihmiset ovat kehitysyhteistyön keskiössä. Kehitysyhteistyö tarttuu köyhyyden, epäoikeudenmukaisuuden ja syrjinnän syihin. Se pyrkii muuttamaan vallitsevia syrjiviä asenteita ja rakenteita.
 3. Aate, uskonto, poliittinen kanta tai niiden muuttaminen ei saa ehdollistaa avun saamista eikä kehitysyhteistyötoimintaan osallistumista. Erityistä huomiota tähän tulee kiinnittää toimittaessa alaikäisten lasten ja nuorten kanssa. Aatteen, uskonnon tai poliittisen kannan levittäminen ei ole sallittua kehitysyhteistyövaroin.
 4. Kehitysyhteistyö tukee rauhanomaista dialogia ja toimii rauhan ja kumppanuuden edistämiseksi yhteisöissä. Työssä luodaan ja toteutetaan keinoja, joilla edistetään kaikkien tasavertaista osallistumista.
 5. Hyvä hallinto edistää kestävästä kehitystä. Korruptio ja siihen liittyvä huono hallinto vahvistavat kehityksen epätasa-arvoista jakautumista ja vievät siten pohjaa ihmisoikeuksien toteutumiselta. Korruption ehkäisy ja epäilyihin puuttuminen ovat tietoista toimintaa kehitystulosten edistämiseksi.
 6. Kehitysyhteistyön tulee perustua nollatoleranssille seksuaalisen hyväksikäytön ja väkivallan sekä seksuaalisen häirinnän suhteen, kuten myös syrjinnän ja vallan väärinkäytön suhteen. Näitä koskeviin epäilyihin tulee vastata asianmukaisin toimenpitein.

Mikäli avustuksensaaja havaitsee tai epäilee, että yllä mainittuja eettisiä sääntöjä ei ole noudatettu, on asiasta ilmoitettava välittömästi ulkoministeriölle.